

DOI 10.31651/2524-2660-2020-4-158-163

ORCID 0000-0002-8770-1074

ЯРЕМЧУК Іванна Анатоліївна,

старший викладач кафедри іноземних мов,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: jasiajaremchuk@gmail.com

УДК 374.7 – 022.316(045)

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ДОРΟΣЛИХ У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто особливості навчання дорослих у системі неперервної освіти педагогічних кадрів. Акцентовано увагу на дослідженні загальних тенденцій, притаманних системі підвищення кваліфікації вчителів, зосереджено увагу на динаміці освіти дорослих, у процесі якої слід зважати на особливості андрагогічного підходу, ґрунтованого на знаннях про дорослу людину, її вікові особливості, освітні й життєві потреби, досвід, здібності та можливості. Обґрунтовано психологічні закономірності навчання на етапі зрілості, серед яких: відбір організаційних

форм навчання, методів і прийомів, індивідуальних і групових варіантів роботи з дорослими. Акцентовано увагу на психологічній спрямованості неперервної освіти. Проаналізовано освіту дорослих як важливу складову неперервної освіти, а також чинники, які впливають на ставлення уже сформованих спеціалістів до подальшого навчання та неперервного професійного росту. Виявлено, що специфіка навчання вже сформованих спеціалістів виражається чітко усвідомленою потребою в неперервному професійному розвитку та зростанні.

Окреслено форми неперервної освіти та основні андрагогічні принципи навчання у системі післядипломної педагогічної освіти. У статті розглянуто сутність неперервного процесу навчання, який є основою системи підвищення кваліфікації освітян, проаналізовано особливості організації процесу навчання працівників освіти, умови успішного досягнення усіх запланованих цілей у ході процесу підвищення їх кваліфікації.

Висвітлено організацію системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників як цілеспрямованого безперервного удосконалення професійних компетенцій та педагогічної майстерності, необхідних для опанування завданнями, які сприяють підвищенню якості освіти.

Ключові слова: андрагогіка; освіта; неперервна освіта; вчитель; підвищення кваліфікації; розвиток; дорослий.

Постановка проблеми. Нині в системі підготовки вчителів триває активний пошук нових організаційних форм, коригування змісту процесу навчання для покращення якості підготовки спеціалістів. Пильна увага вчених зосереджена на дослідженні якісної організації навчального процесу підготовки педагогічних кадрів для шкіл.

Специфіка освіти дорослих з'ясована в працях вітчизняних і зарубіжних дослідників (М. Буренко [1], Л. Вовк [2], С. Гончаренко [3], Т. Десятов [4], Ю. Кулюткін [5], Н. Лейтес [6], Л. Ніколенко [7] та ін.).

Мета статті. На основі дослідження системи післядипломної освіти педагогів виокремити особливості, що притаманні процесу навчання дорослих.

Виклад основного матеріалу дослідження. Гармонія зростання вчителя суттєвою мірою пов'язана з розвитком його творчих можливостей, тому в контексті з'ясування сутності неперервного процесу навчання під час підвищення кваліфікації педагогічних кадрів варто характеризувати андрагогічні компоненти роботи з дорослими. У змісті і структурі андрагогічного підходу передбачено завдання, що відображають сутність діяльності, принципів, форм та методів організації професійної перепідготовки, умови їх якісного застосування (зважаючи на індивідуальні особливості, взаємодію викладача й того, хто навчається, самостійне навчання, спільну діяльність, життєвий і професійний досвід педагога, розвиток освітніх потреб тощо).

Аналізоване поняття походить від запозиченого терміна «андрагогіка», що означає теорію навчання дорослих. Сутність андрагогічного підходу виявляється в тому, що суб'єкт навчання самостійно усвідомлює свої потреби, які можуть бути реалізовані у сфері навчання, а також демонструє активну діяльність, спрямовану на задоволення власних потреб [1; 8].

Основоположники андрагогіки виходили з того факту, що існують принципові відмінності між дорослим і недорослим людиною взагалі і в процесі навчання, зокрема. Предмет і методи андрагогіки сформулювалися в результаті виявлення специфічних особливостей організації освітнього процесу для дорослих в порівнянні з дітьми [9].

Андрагогіка як напрям педагогіки вивчає методологічні, теоретичні, практичні та психологічні аспекти освіти дорослих, а також самореалізації особистості протягом усього життя дорослої людини [10].

Освіта дорослих є важливою складовою неперервної освіти. Проблематика побудови освітнього процесу, з її функціонуванням, на пряму залежить від особливостей контингенту тих, хто навчається, а також особливістю завдань.

Важливість системної освіти дорослих – це беззаперечний і загально визнаний факт. На сьогоднішній день у світі немає країни, яка не була б певним чином зобов'язана власному розвитку технологічним, соціально економічним, культурним прогресом. Також і немає країни, яка б не пов'язувала успішне майбутнє з подальшим постійним розвитком [11].

Ідеї безперервної освіти стають основою оновлення всієї системи освіти. До функцій неперервної освіти належать:

– розвивальна – задоволення духовних запитів особистості, потреб творчого зростання;

– компенсуюча – заповнення прогалів у базовій освіті;

– адаптивна – оперативна підготовка і перепідготовка в умовах мінливої виробничої і соціальної ситуації;

– інтегруюча – в незнайомий культурний контекст [12].

Освіта дорослих – це відносно самостійний соціокультурний інститут, який має свій вектор розвитку в порівнянні з іншими інститутами суспільства і має випереджальний вплив на всі інші сфери, такі як економіка, політика, наука, ідеологія. У другій половині ХХ століття людство зіштовхнулося з виникненням глобальних криз і комплексом різноманітних проблем. Глобалізація, руйнування інформаційно-культурних кордонів між державами і континентами, глобальні процеси в економічному, політичному і соціальному житті суспільства, науково-технічний, соціально-економічний, гуманітарний прогрес, зміна темпів відновлення техніки і технологій, тотальна інформатизація зажадали зміни змісту, характеру та направленості професійної діяльності [13].

Навчання дорослих означає, те що людина бере участь в різноманітних програмах розвитку і навчання. Розвиток і зростання академічної пропозиції є продуктом професійних і соціальних факторів, що вимагають особливої продуктивності в різних сферах експертного знання. Беручи до уваги швидкі темпи розвитку відповідних технологій, а так само відмінності між культурними нормами поколінь, необхідність навчання дорослих стає просто очевидною. При цьому роль освіти дорослих проявляється в двох найбільш загальних функціях, які сприяють соціалізації дорослих особистостей: професійної і особистісної.

Професійна функція освіти дорослих полягає в забезпеченні соціалізації через освоєння нових професійних ролей, в розвитку професійної компетентності і мобільності.

Особистісна функція дозволяє доповнити і збагатити процес соціалізації шляхом залучення особистості до загальнолюдських цінностей, мови, культурі мислення, діяльності та спілкування.

Процесу професійної освіти дорослих учнів притаманні наступні фактори:

1) доросла людина, яка навчається усвідомлює себе самостійною, самокерованою особистістю;

2) накопичується все більший запас життєвого (побутового, професійного, соціального) досвіду, який стає важливим джерелом навчання для самої особистості, яка навчається і її колеґ;

3) присутня мотивація до навчання, яка визначається прагненням за допомогою навчальної діяльності вирішити життєво важливі проблеми і досягти конкретної мети;

4) прагнення до невідкладної реалізації отриманих знань, навичок і якостей;

5) навчальна діяльність в значній мірі обумовлена тимчасовими, просторовими, професійними, побутовими та соціальними умовами [14].

На думку С.Г. Варшаловського, усвідомлене прийняття рішення дорослим про продовження освіти визначене наступними факторами [12]:

– невідповідністю між реальним рівнем знань суб'єкта і необхідним для успіху в професії;

– протиріччями між існуючим рівнем знань і необхідним для освоєння соціальних умов діяльності, соціальних відносин, соціальних норм і правил поведінки;

– між прагненням глибше пізнавати себе як суб'єкта професійної діяльності та недостатньо розвиненим механізмом саморефлексії;

– протиріччям між рівнем знань людини і новими проблемними завданнями, висунутими самою особистістю в процесі свого розвитку.

Здатність самостійно приймати рішення, нести за них відповідальність – основна риса поведінки і самосвідомості дорослої людини. Часто досвід дорослих слухачів у певних відносинах перевершує досвід викладача – андрагоґа. Тому, андрагоґічний підхід передбачає використання досвіду учнів як істотного джерела матеріалу навчання.

Викладачі, що працюють з дорослими слухачами, сходяться на думці, що їх навчання повинно бути прикладним, прак-

тично спрямованим. Практична спрямованість освіти дорослих, забезпечується тематичною підв'язкою теорії до типових ситуацій і потреб, вибудовуванням логіки реальних дій. Джерело такої логіки – аналіз реальних потреб учнів і організації в цілому [1; 15].

Вивчаючи загальні підходи до освіти дорослих, удосконалення професійної підготовки педагогічних кадрів у системі післядипломної педагогічної освіти на основі андрагогіки, В. Буренко зауважує, що компонентами моделі професійної перепідготовки вчителя в системі післядипломної педагогічної освіти на основі андрагогічного підходу є вимоги до діяльності, методи і принципи навчання дорослої людини. Запропонована дослідником модель містить такі компоненти:

1) методи навчання (групові, ігрові, рефлексивні, комбіновані, інтегровані, проблемно-пошукові);

2) мотивація навчання (досвід учителя, індивідуальні можливості, індивідуальні стилі навчання, активні форми роботи з розвитку професійних умінь, роль викладача у створенні оптимальних умов для професійної перепідготовки вчителя гуманітарного профілю);

3) принципи навчання дорослих (самостійне навчання, спільна діяльність, урахування досвіду, індивідуалізація, системність, контекстність, актуалізація, електичність, самосвідомість);

4) принципи педагогічної творчості викладача (суб'єктивність, діагностика, оптимальність, взаємозалежність) [1].

Долучаючись до певної форми освітньої діяльності, доросла людина також бере на себе відповідну соціально-психологічну роль, доросла особистість впродовж всього процесу має бути у ролі учня, але за сутністю вона не ідентична тій ролі, яку виконує учень у звичайній школі. Здобуття освіти для дорослої людини – це важлива, однак додаткова діяльність відносно основної, а саме суспільно-трудова, діяльності. Це і змінює докорінно відношення дорослого до освітнього процесу, що визначається ширшою системою соціальних відносин і його залученням до трудової діяльності. Отже, крізь призму особистісного громадського, трудового життя дорослий визначає значущість власної освіти.

Відповідно до цього, еволюція професій і спеціальностей, сутність реальних життєвих проблем і ситуацій сприяють необхідності набуття дорослими комплексу ключових компетенцій, суть яких відображена в документах Ради Європи. Серед них потрібно назвати:

1) політичні та соціальні компетенції, пов'язані зі здатністю брати на себе відповідальність, участь у спільному ухваленні рішень, участь у функціонуванні та розвитку демократичних інститутів;

2) компетенції, що стосуються життя у багатокультурному суспільстві. Освіта має сприяти формуванню поваги до оточуючих, здатності жити з людьми різних культур, мов і релігій;

3) компетенції, що визначають оволодіння усним і письмовим спілкуванням;

4) компетенції, що пов'язані з виникненням інформаційного суспільства, тобто оволодіння новими технологіями;

5) компетенції, що реалізують здатність і бажання вчитися впродовж життя, безперервно вдосконалюватися в професійному плані, а також в особистому і громадському житті.

У цьому контексті чинниками, що впливають на ставлення дорослих до освіти, є: специфіка мотивації освітньої діяльності дорослих, характер позиції дорослого, вплив практичного досвіду дорослих на засвоєння знань [5].

В. Буренко диференціює також педагогічні умови реалізації андрагогічного підходу до професійної перепідготовки вчителів: структура готовності вчителів до професійної перепідготовки, що містить мотиваційний, змістовий і процесуальний складники; методика визначення рівнів готовності педагогів до професійної перепідготовки; процес формування готовності фахівців до здобуття другої педагогічної спеціальності; методика вдосконалення навчального процесу на факультетах післядипломної освіти; ефективні форми й методи роботи з розвитку професійних умінь учителів; роль викладача у створенні оптимальних умов для професійної перепідготовки. Результат, отриманий у ході дослідницької роботи, засвідчив, що перспективним напрямом підвищення ефективності професійної перепідготовки фахівців в умовах післядипломної педагогічної освіти є андрагогічний підхід [1].

За висловом З. Возгової, основна мета андрагогічної моделі навчання – створення системи неперервного підвищення кваліфікації, що має бути спрямована на керування професійним розвитком і саморозвитком педагога протягом усього професійного шляху. Для активізації цього плану окреслено такі завдання:

1) підвищення професіоналізму викладача та його академічної мобільності в ході неперервного підвищення кваліфікації;

2) зміст і власне процес підвищення кваліфікації повинні бути оновленими на

основі пріоритетних напрямів розвитку науки, техніки й технології;

3) освітня система підвищення кваліфікації має швидко реагувати на потреби стосовно підготовки компетентного й конкурентоспроможного викладача [16].

Доросла людина здатна усвідомлювати потребу в постійному професійному розвитку, який полягає в безперервному процесі навчання. Попри це існує низка особливостей, на які обов'язково слід зважати, оскільки вони оптимізують неперервний процес підвищення кваліфікації. До таких особливостей належать: психологічні (страх перед «шкільними» примусовими заняттями); вплив навколишнього середовища, тобто зміна життєвих пріоритетів, орієнтирів, цінностей, послаблення здатності адаптуватися до нових життєвих ситуацій. Аудиторія слухачів програм підвищення кваліфікації – це вже сформовані спеціалісти, тобто дорослі особи, тому навчальний процес системи підвищення кваліфікації педагогів потрібно досліджувати в руслі андрагогіки.

Андрагоги відіграють домінуючу роль у розв'язанні проблем, що постають у ході роботи з дорослими людьми. Такі фахівці покликані з'ясувати сутність навчальної діяльності, зважаючи на запити тих, хто навчається, уміло активізувати їхні можливості й здібності. Працюючи з дорослими, вони повинні підтримувати прагнення до навчання та саморозвитку; розробляти програми навчання відповідно до інтересів і цілей, яких необхідно досягти в процесі навчання, створювати умови для індивідуалізації навчання; використовувати в навчанні особистий досвід учасників навчального процесу; брати до уваги професійні, соціальні й часові фактори.

В останні десятиліття увага до андрагогіки постійно зростає, це пов'язане з посиленням у суспільстві потреби постійно підвищувати кваліфікацію, перенавчатися чи навіть змінювати фах. Процес навчання дорослих людей має суттєві відмінності від освіти учнів, оскільки ця необхідність продиктована життєвими обставинами, має конкретно сформовану мету. Дорослі люди прагнуть якнайшвидше отримати результат від опанованих знань, їхнє навчання усвідомлене, такі особи можуть оцінити рівень організації та якості освіти. Для організації процесу навчання дорослих використовують інтерактивні технології: тренінги, дискусії, рольові й ділові ігри, мозкові атаки, аналіз ситуацій тощо.

С. Вершловський характеризує андрагогічно компетентного викладача як організатора навчання дорослих, який уміло поєднує в професійній діяльності різні ролі,

демонструє психотерапевтичну підготовку, що сприяє відновленню мотивації до освітньої діяльності; володіє змістом андрагогічної та професійної діяльності тих, хто навчається; досконало оперує методологією андрагогічного супроводу процесу самоосвіти дорослих [12, с. 9].

А. Ніколенко зазначає, що зміст та організаційна структура навчання в системі післядипломної освіти мають низку особливостей. Інформація, яку подають у ході навчання в системі підвищення кваліфікації, повинна бути структурованою, пропонувати нові знання, легко поєднуватися з наявними відомостями у свідомості дорослої людини. Структура заняття передбачає кілька етапів: аналіз соціально-педагогічного досвіду дорослих учнів; розроблення освітніх програм; організація диференційованого навчання різних груп дорослих учнів; контроль-аналітичний період.

Учасники навчального процесу обговорюють на заняттях свої проблеми, потім відбувається корегування змісту заняття. При цьому перевагу надають реальним життєвим ситуаціям освітньої діяльності, запроваджуючи сучасні педагогічні технології; створюють індивідуально-особистісну, діяльнісно-орієнтовану систему підвищення кваліфікації.

Для успішної побудови процесу навчання педагоги зважають на психологічні знання про те, що пізнавальні процеси розвиваються протягом усього етапу зрілості, навіть у період старіння. Цікавим є той факт, що різні види пам'яті в дорослих змінюються неоднаково. Словесно-логічна й образна пам'ять не зазнає модифікацій упродовж усього періоду зрілості, однак здатність запам'ятовувати слова помітно послаблюється в 33 роки, подальша тенденція до погіршення виявляється в 40–45 років. Механічна пам'ять знижується в 36 років, потім нерівномірно погіршується до 50 років. Процес довільного запам'ятовування словесного матеріалу в дорослих поступово згасає, а з 50 років настає незмінна стабільність із несуттєвими коливаннями. Пам'ять дорослої людини залежить ще й від особистості, її інтересів і потреб, які спонукають до постійної пізнавальної діяльності. На рівень накопичення людиною інформації безпосередньо впливає ступінь натренованості пам'яті в процесі освіти.

Процес навчання дорослих зорієнтований на життєву перспективу й усвідомлення свого потенціалу дорослими, сприяє якісним змінам, що дає людині змогу повному подивитися на себе та навколиш-

ній світ. Андрагогічний підхід до навчання дорослих у системі післядипломної освіти ґрунтований на знаннях про дорослу людину, зважає на її вікові особливості, освітні й життєві потреби, досвід, здібності та можливості. Усе це відображає гуманістичну сутність педагогічної діяльності, уможливає активну діяльність того, хто навчається, високу мотивацію, спрямованість на створення належних умов для постійної самоосвіти, самовдосконалення, розвитку дослідницьких здібностей, професіоналізму, на досягнення найвищого рівня творчості та самореалізації в професійній роботі [7].

Згідно з міркуваннями О. Гладкової, дорослі на відміну від дітей більш критично оцінюють себе та свої взаємини з педагогом. Дорослій людині притаманна роль суб'єкта, а не об'єкта в процесі навчання. Посутню роль у процесі навчання відіграють партнерські взаємини слухачів курсів і викладачів, оскільки лише за умов налагодженої співпраці обох сторін можна очікувати на отримання потрібного результату.

Плануючи організацію навчального процесу з вчителями в системі підвищення кваліфікації, потрібно правильно оцінювати результати цієї співпраці разом із суб'єктами взаємодії. Із віком учителі стають усе більше й більше переконані в тому, що вони не можуть допустити помилки, це хибне переконання часто стає на заваді ефективній діяльності під час семінару з підвищення кваліфікації.

Досліджуючи процес навчання вчителів у системі підвищення кваліфікації виявлено що в процесі навчання основну роль має виконувати доросла особа, яка стає реальним суб'єктом освіти внаслідок взаємної діяльності того, хто навчає, із тим, кого навчають. На рівні когнітивної психології потрібно брати до уваги той факт, що в процесі навчання дорослих застосовують індивідуальний підхід до аналізу засвоєння знань і методів розв'язання проблем. Керівник навчального процесу повинен спонтанно й своєчасно зважати на реакцію дорослих, оскільки вони непередбачувані, складно організувати їх навчання й управління ним. Запорукою досягнутого в процесі навчання результату є чітко окреслені цілі, зміст навчання та підбиття підсумків. Для оптимального планування навчальної діяльності в межах підвищення кваліфікації важливе розуміння того, що в ході освітнього процесу учасники семінару усвідомлюють і безпосередньо виражають потребу

в інформаційному обміні один з одним, у спілкуванні з керівником семінару.

Підсумовуючи виклад, зазначимо, що сутність навчального процесу в системі підвищення кваліфікації вчителів полягає не лише в тому, щоб педагоги вдосконалювали свою майстерність у професійній сфері. Навчальний процес створює такі умови, у яких педагог опановує майстерність планувати власний розвиток як особистості та професіонала. Це слугує гарантом ефективної й результативної праці [17, с. 55–57].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, доведено, що навчання дорослих суттєво відрізняється від навчання дітей чітко усвідомленою потребою в неперервному професійному розвитку й зростанні. Наголошено, що процес навчання спеціаліста-практика ніколи не закінчується. Суб'єкт, який бере участь у навчальному процесі, має чітко поставлену мету, усвідомлює залежність успішного її досягнення від навчання, тобто від неперервного процесу підвищення кваліфікації.

Список бібліографічних посилань

1. Буренко В.М. Роль викладача у створенні сприятливих умов для навчання дорослих. *Теоретичні питання освіти та виховання: зб. наук. праць*. Київ: КНАУ, 2001. № 17. С. 179–181.
2. Вовк Л. Генезис пріоритетних тенденцій освіти дорослих в Україні. II пол. XIX – 30-ті рр. XX ст.: дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки». Київ: Український держ. педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова, 1996. 411 с.
3. Гончаренко С.У. Дидактичні аспекти освіти дорослих. *Педагогічна і психологічна науки в Україні: зб. наук пр.* Київ: Пед. думка, 2012. Т. 4: Професійна освіта і освіта дорослих. С. 408–414. (До 20-річчя НАПН України).
4. Десятов Т. Тенденції розвитку освіти дорослих: європейський досвід. *Розвиток педагогічних наук в Україні і Польщі на початку XXI століття: зб. наук. пр.* Черкаси: вид. Чабаненко Ю. А., 2011. С. 184–189.
5. Кулюткін Ю.Н. Психологія обучения взрослых. М.: Просвещение, 1985. 128 с.
6. Лейтес Н.С. Возрастные предпосылки умственных способностей. *Советская педагогика*, 1974. № 1. С. 97–107.
7. Ніколенко А.Т. Андрагогічний підхід до навчання педагогів у системі післядипломної освіти. *Стан і перспективи апробації шкільної навчальної літератури: матеріали Всеукр. наук.-метод. конф.* (Кіровоград, 28–29 жовт. 2009 р.). Кіровоград: КО-ІІПО ім. В. Сухомлинського, 2009. С. 284–287.
8. Siebert H. *Erwachsenen Bildung als Bildungshilfe*. Berlin: Luchterhand, 1996. 325 s.
9. Knowles, M.S. *Andragogy in Action: Applying Modern Principles of Adult Learning*. San Francisco: Jossey-Bass, 1984. 328 p.
10. Кларин М.В. Педагогическая технология в учебном процессе. М., 1998.
11. Колосова Н.А. Образование взрослых – ключ к XXI веку. URL: http://pi.sfedu.ru/university/publish/pednauka/2003_1/03kolosova.htm.
12. Образование взрослых: опыт и проблемы. Под ред. С. Вершловского. СПб.: Знание, 2002. 165 с.

13. Павлова О.В. Информальное образование как условие социальной адаптации лиц третьего возраста. *Постдипломное образование: ресурсы инновационного развития: материалы международной научно-практич. конф. каф. педагогики и андрагогики*. СПб., 2013.
14. Мезенцева Л.В. Обучение взрослых: о формах и методах. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/obuchenie-vzroslyh-o-formah-i-metodah/viewer>
15. Гершунский Б.С. *Философия образования для XXI века*. М.: Совершенство, 1998.
16. Возгова З.В. Принципы непрерывного повышения квалификации научно-педагогических работников. *Современные проблемы науки и образования*, 2011. № 3. URL: <http://www.science-education.ru/97-4661>.
17. Гладкова О.С. Развитие системы повышения квалификации педагогических кадров в современной Германии в контексте непрерывного образования: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования». Чебоксары: Чувашский гос. пед. ун-т имени И. Я. Яковлева, 2009. 220 с.
6. Leites N.S. (1974) Age background of mental abilities. *Soviet pedagogy*, 97–107.
7. Nikolaenko L.T. (2009) Andragogical approach to teacher training in the system of postgraduate education. Kirovograd. P. 284–287.
8. Siebert H. (1996). *Erwachsenen Bildung als Bildungshilfe*. Berlin: Luchterhand. 325 s.
9. Knowles, M.S. (1984). *Andragogy in Action: Applying Modern Principles of Adult Learning*. San Francisco: Jossey-Bass. 328 p.
10. Klarin M.V. (1998). *Pedagogical technology in the educational process*. Moscow, 1998.
11. Kolosova, N.A. *Образованиye vzroslykh – klyuch k KhXI veku* [Adult Education – the key to the XXI century]. Retrieved from http://pi.sfedu.ru/university/publish/pednauka/2003_1/03kolosova.htm
12. Varshalovskiy S. (2002) *Adult education: experience and problems*. Knowledge. 165 p.
13. Pavlova O.V. Informal education as a condition for social adaptation of persons of the third age. *Postgraduate education: resources for innovative development: materials of international scientific and practical. conf. department pedagogy and andragogy*. SPb., 2013.
14. Mezantseva L.V. *Adult education: about forms and methods*. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/obuchenie-vzroslyh-o-formah-i-metodah/viewer>.
15. Gershunsky B.S. (1998) *Philosophy of education for the XXI century*. Moscow: Perfection.
16. Vozgova Z.V. (2011) *Principles of continuous professional development of scientific and pedagogical workers*. Retrieved from <http://www.science-education.ru/97-4661>.
17. Gladkova O.S. (2009) *Development of the system of professional development of pedagogical staff in modern Germany in the context of continuing education*. Thesis of PhD Dissertation. Cheboksary. 220 p.

References

1. Burenko V.M. (2001) *The role of the teacher in creating favorable conditions for adult learning*. Kyiv: KNLU. 179–181 p.
2. Vovk L. *Genesis of priority trends in adult education in Ukraine. II floor. XIX – 30's of XX century*. Thesis of Doctor Science Dissertation. Kyiv, 411 p.
3. Goncharenko S.U. (2012) *Didactic aspects of adult education*. Kyiv: Ped. thought. 408–414.
4. Desiatov T. (2011) *Trends in adult education: the European experience*. Cherkasy : Chabanenko Y.P. 184–189.
5. Kulyutkin Y.N. (1985) *Psychology of adult learning*. Moscow: Enlightenment. 128 p.

YAREMCHUK Ivanna,

Senior Lecturer of Foreign Languages Department,
Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkasy

SPECIFIC FEATURES OF ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS OF ADULTS IN THE SYSTEM OF CONTINUING EDUCATION

Summary. *Introduction.* Currently, the system of teacher training continues to actively search for new organizational forms, adjusting the content of the learning process to improve the quality of training. The close attention of scientists is focused on the study of the qualitative organization of the educational process of training teachers for schools.

The article is enlighten the research of educational continuing studying which lies in the basis of the system of qualification uprising of educational specialists, the article is enlighten particulars of educational process of specialists which are the mortgage of success in qualification uprising.

The author analyses the education of adults as an integral part of continuing education, factors influencing the attitude of adults to education: the specifics of the motivation of adult learning activities, the nature of the adult's position in learning, the influence of the practical experience of adults in the process of learning.

In the article, authors consider the peculiarities of adult education in the system of continuous education. The concept of the results of research of the features of adult learning in the training of teaching staff have been generalized, of the analysis of the process of organization of postgraduate education.

The purpose of the article. Based on the study of the system of postgraduate education of teachers to identify features that are inherent in the process of adult learning.

The methods of analysis. The theoretical methods of research are used in the article.

Results. The article is devoted to the description of the theoretical bases of the research peculiarities of adult education in the system of continuous education of teachers.

Originality. The understanding the successful qualification uprising of teachers depends on age and psychological features of a person.

Conclusion. It has been proven that adult learning differs significantly from children's education in a clearly perceived need for continuous professional development and growth. It is emphasized that the process of training a specialist-practitioner never ends. The subject who participates in the educational process has a clear goal, is aware of the dependence of its successful achievement on learning, ie on the continuous process of professional development.

Keywords: andragogy; education; continuing education; teacher; qualification uprising; development; adult.

Одержано редакцією 25.11.2020
Прийнято до публікації 04.12.2020